

Slovenski otročji vrtnici naj bode Fröbelnov otročji vrt le v nekako posnemo, da si nekaj po njem uravnava domače otročje zabavišče, to je takó, kakoršno ga je treba posebej slovenskim otrokom. Po Fröbelnovem otročjem vrtu pravimo, naj si slovenska otročja vrtnica svojega le nekaj uravnava, zató, ker menimo, da se ves Fröbelnov sistem za naše okoliščine ne more posnemati, posebno menimo tó, kar zadeva vsaki čut in nravno vzgojo. Po Fröbelnovem sistemu se v otročjem vrtu verski čut goji tako, da ugaja otrokom raznih ver (t. j. kristijanom in nekristijanom), tedaj nekako malomarno in povrhom. V naših otročjih vrtih bi bila tedaj taka vzgoja preplitva ter cerkvenemu in národnemu duhu nasprotna. Vse sadike, ki so v Fröbelnovem otročjem vrtu, naj se tedaj popred dobro pregledajo, če so naši zemlji primerne, predno se presajajo v naša otročja zabavišča. Varujmo se tedaj, da si z dobrimi rastlinami iz tujega vrta ne bomo zanesli škodljivega plevela na našo domačo zemljo.

Šolski vrti.

Dandanes se povsodi britko toži, da kmetijski stan propada, da se kmetu ni več móči braniti preteči bēdi, da konečno omaga pod preobilnimi bremení. Mnogostransko so se užé pretresavali vzroki propadu kmetijstva, vršili so se užé dolgotrajajoči razgovori o sredstvih, s katerimi bi bilo možno kmetu pomagati, in ne bomo dejali, da niso bila ta sredstva večkrat srečno izbrana, da bi se povzdignilo kmetijstvo — a ostali so nasvétí ti skoro vsi le pohlevno na papirji, in obširne knjižice, ki so se pisale v tej zadevi, ležijo zdaj mirno zaprašene v knjižnicah in knjigarnah.

Časih nasvetovala so se tudi taka sredstva, katerih ni móči vsaj takoj ne uporabiti, časih samo deloma, če se neče vsa zdanja uprava prekopicniti. O tem uverili so se tudi posvetujoči se možje, in ker se njihovi črteži niso dali takoj izvesti, so omagali, vprašanje o povzdigi kmetijstva se je zopet deloma odložilo.

A svet je dandanes v vseh strokah silno napredoval. Človeštvo izumilo je sredstva, s katerimi si hoče podvreči vsako pēd zemlje, z njimi gospodovati v zraku in na vodi. Ta sredstva gotovo mnogo pripomorejo, da človek dóbi od narave več dóbička, a to le napreden človek. Kdor ne napreduje s časom, poplavijo ga časa valovi.

Namen tem vrsticam ni, razpravljati o daleč sezajočih načrtih gledé povzdige kmetijstva. Opozoriti hočemo le na jeden nedostatek, kateri bi se v veliko korist kmetijstva odpraviti moral, namreč pomanjkanje šolskih vrtov.

Priznana resnica je, da se od zemlje morejo pridobiti še večji pridelki nego se dobivajo zdaj, samo da treba tudi zemljo drugače obdelovati. In na tem polji smo ravno mnogo zaostali za drugimi deželami.

Napredovati nam treba, in jedno sredstvo, če tudi najpriprostejše, da se doseže napredek na gospodarstvenem polji, da se povzdigne kmetijstvo: so šolski vrti.

Ne bomo tú obširno govorili ter hoteli dokazati korist šolskih vrtov, preveč je znana vsakemu. Povod naslednim vrsticam dal je krasen šolski vrt v neravno preveč obiskovanem, a zeló naprednem kraju na Gorenjskem. Ko smo si ogledali ta vrt, vrinila se nam je misel: Zakaj se kaj jedakega ne zgodí tudi drugod? Kako se silno malo najde vzglednih šolskih vrtov, in kaj je vzrok temu?

O teh vzrokih hočemo nekoliko izpregovoriti in skusiti, da napotimo odločilne kroge do tega, da si omislijo šolske vrte, saj niso ovire pri tem tako ogromne in težavne.

Ogledali smo si razne kraje in našli smo v veliko obžalovanje, da se pri šolah ne nahajajo šolski vrti. Na nekaterih krajih videli smo pač šolske vrte, a v njih raslo

je razen par divjakov korenje, krompir, zelje in druga zelenjád. Da taki vrti nikakor ne morejo spolnovati svojega namena, da so marveč prebivalstvu v pohujšanje, kajti vsakdo si misli: Če je šolski vrt tako zanemarjen, naj bode še moj. In takó ne stori se nič za sadjarstvo, kjer bi morda sadje prinašalo kmetu obilih dohodkov.

Na drugih krajih zopet ni koj pripravnega kraja najti za šolski vrt, in krajni šolski svét je ali prelén, da bi se nekoliko potrudil, ali pa se bojí troškov, kateri bi zahteval nakup zemljišča in napravo vrta. Šolski svéti se menjajo in vsak naslednji se izgovarja na prejšnjega, češ, če oni ni storil, zakaj bi mi občini nakopavali novih troškov, ne pomislivši, da bi se jim ti troški stoterno povrnil. Stvar zaspí po polnem; otroci v šoli ne dobivajo dejanskega pouka v sadjarstvu, teoretične mrvice pa jim kmalu izginejo iz glave.

Kjer pa so zopet górenji omenjeni pogoji, manjka pa zadostno izobražene učiteljske močí, ali pa morda učitelju celó manjka dobre volje. In če se učitelj ne briga za šolski vrt, kdo naj bi se pa?

Istina je, da se učitelji izobraževajo v sadjarstvu v pripravnici, a to se godí časih na zeló čuden način. Ne samo da dotični profesor ne umeje slovenščine, da bi predaval o sadjarstvu v onem jeziku, katerega se bode posluževati učiteljem v poznejših letih nego tù godí se vse tudi le teoretično. Koliko uspeha pa ima teoretičen pouk, je znano. V tem zgoditi se mora na vsak način preustrojba, ináče nam ni upati, da bode naš kmet jel se zanimati za bogati zaklad, za sadjarstvo.

Z veseljem vender moramo omenjati, da smo našli nekatere prav vzorne šolske vrte. Učitelj z vso skrbnostjo neguje mlada drevesca ter učencem praktično kaže, kakó treba oskrbovati sadje. In iz teh vrtov oddajajo se drevesca med kmete ter se takó širi sadjarstvo.

Z vso resnostjo moramo torej še jedenkrat opozoriti odločilne kroge, naj skrbijo za napravo in dobro oskrb šolskih vrtov. Uverili se bodo kmalu sami, da je v sadjarstvu velik zaklad, kateri bode pomagal kmetu iz béd.

„Ljub. List.“

Knjiga Slovénska

XIX. veku.

P. Paškal Skerbine, r. 1. okt. 1780 v Višnji Gori, po krstnem imenu Andrej, vstopil slovesno v red frančiškanski l. 1803, bil učitelj na gimnaziji Novomeški do l. 1808, potem duhovni pomočnik, l. 1810 fajmošter in gvardijan frančiškanskega samostana v Ljubljani, l. 1813 šel na Dunaj, kjer je v istem redu bil tudi provincijal, u. 28. jan. 1824. Bil je sloveč pridigar (Concionator zelosissimus et famosissimus); spisal je ter na svetlobo dal več nabožnih razprav in duhovnih ogovorov, ki so nemški tiskani bili na Dunaju (Lj. Zvon 1882. str. 668 št. 3—8 sp. Fr. Wiesthaler). — Slovenske stvari njegove so:

a) Izložejna pesem od Pater Paškala Skerbinca Faimastra per Divic Mari u Lublani lejta 1813. 8. $\frac{1}{2}$ pole.

b) Nedélske Pridige, k' jih je dal natisnit P. Paškal Skerbinc, guardian in fajmašter v' Lublani per Materi Božji pred móstam. Jih ima na prodaj Adam Hainrih Hohn na starmu Tergu Nro. 157. 1814. 8. VIII. 522.

c) Prazniške pridige z' perstavkam nektirih nedélskih. A. H. Hohn. 1814. 8. 266.

je razen par divjakov korenje, krompir, zelje in druga zelenjád. Da taki vrti nikakor ne morejo spolnovati svojega namena, da so marveč prebivalstvu v pohujšanje, kajti vsakdo si misli: Če je šolski vrt tako zanemarjen, naj bode še moj. In takó ne stori se nič za sadjarstvo, kjer bi morda sadje prinašalo kmetu obilih dohodkov.

Na drugih krajih zopet ni koj pripravnega kraja najti za šolski vrt, in krajni šolski svét je ali prelén, da bi se nekoliko potrudil, ali pa se bojí troškov, kateri bi zahteval nakup zemljišča in napravo vrta. Šolski svéti se menjajo in vsak naslednji se izgovarja na prejšnjega, češ, če oni ni storil, zakaj bi mi občini nakopavali novih troškov, ne pomislivši, da bi se jim ti troški stoterno povrnil. Stvar zaspí po polnem; otroci v šoli ne dobivajo dejanskega pouka v sadjarstvu, teoretične mrvíce pa jim kmalu izginejo iz glave.

Kjer pa so zopet górenji omenjeni pogoji, manjka pa zadostno izobražene učiteljske močí, ali pa morda učitelju celó manjka dobre volje. In če se učitelj ne briga za šolski vrt, kdo naj bi se pa?

Istina je, da se učitelji izobraževajo v sadjarstvu v pripravnici, a to se godí časih na zeló čuden način. Ne samo da dotični profesor ne umeje slovenščine, da bi predaval o sadjarstvu v onem jeziku, katerega se bode posluževati učiteljem v poznejših letih nego tû godí se vse tudi le teoretično. Koliko uspeha pa ima teoretičen pouk, je znano. V tem zgoditi se mora na vsak način preustrojba, ináče nam ni upati, da bode naš kmet jel se zanimati za bogati zaklad, za sadjarstvo.

Z veseljem vender moramo omenjati, da smo našli nekatere prav vzorne šolske vrte. Učitelj z vso skrbnostjo neguje mlada drevesca ter učencem praktično kaže, kakó treba oskrbovati sadje. In iz teh vrtov oddajajo se drevesca med kmete ter se takó širi sadjarstvo.

Z vso resnostjo moramo torej še jedenkrat opozoriti odločilne kroge, naj skrbijo za napravo in dobro oskrb šolskih vrtov. Uverili se bodo kmalu sami, da je v sadjarstvu velik zaklad, kateri bode pomagal kmetu iz béd.

„Ljub. List.“

Knjiga Slovénska

XIX. veku.

P. Paškal Skerbine, r. 1. okt. 1780 v Višnji Gori, po krstnem imenu Andrej, vstopil slovesno v red frančiškanski l. 1803, bil učitelj na gimnaziji Novomeški do l. 1808, potem duhovni pomočnik, l. 1810 fajmošter in gvardijan frančiškanskega samostana v Ljubljani, l. 1813 šel na Dunaj, kjer je v istem redu bil tudi provincijal, u. 28. jan. 1824. Bil je sloveč pridigar (Concionator zelosissimus et famosissimus); spisal je ter na svetlobo dal več nabožnih razprav in duhovnih ogovorov, ki so nemški tiskani bili na Dunaju (Lj. Zvon 1882. str. 668 št. 3—8 sp. Fr. Wiesthaler). — Slovenske stvari njegove so:

a) Izložejna pesem od Pater Paškala Skerbinca Faimastra per Divic Mari u Lublani lejta 1813. 8. $\frac{1}{2}$ pole.

b) Nedélske Pridige, k' jih je dal natisnit P. Paškal Skerbinc, guardian in fajmašter v' Lublani per Materi Božji pred móstam. Jih ima na prodaj Adam Hainrih Hohn na starmu Tergu Nro. 157. 1814. 8. VIII. 522.

c) Prazniške pridige z' perstavkam nektirih nedélskih. A. H. Hohn. 1814. 8. 266.

Knjigo svojo poklanja pisatelj tedanjemu škofu Ljubljanskemu Antonu ter se v latinskem predgovoru po svoje dokaj opravičuje gledé stvarí in vzlasti gledé oblike ali jezika slovénškega. Kar sem postal fajmašter, pravi, pridigval sem pogostoma, in to ne brez vspeha. Svétovali so mi duhovni in svetovni, naj priobčim svoje govore, a bal sem se javne sodbe (. . . amaram crisin . . . de qua sorte meum (opus) eo minus immune remanebit, cum primum confectum sit ea temporum aetate, quae Monachum vel ipso nomine ignorari vult, ac linguae, qua ego utor, indoles multum discrepet ab illa, quae nuper e tenebris erui, et expoliri caepta est), celó v dokazih, prilikah in podobah; vendar prošén si mislim, morebiti kaj koristim vernikom . . . „Linguam quod attinet, ea est, quae intelligi a quovis sat facile potest, quamvis multum germanizet . . . Hinc non exquiro voces ab eruditis aevi nostri Slavicae Linguae purgatoribus inventas; sed tantum passim usitatis utor; quamquam eas origine Slavicis haud esse, sed ex aliis linguis mutuatas, et apud Slavos quasi civitate donatas perbene noverim. Purgationem Linguae, ac Orthographiam relinquo Grammaticis, et purgandis solummodo moribus insudo, optime convictus, me, si a rudibus intelligar, a doctis quoque intellectum iri! . . . Naposled kliče knjigi svoji: „Vade jam in lucem opus. Quodsi in manus incideris inflati, et ridentis te, sustine; non captas laudem. Si vero innocuae manus excipiant te, fac, ad quod existi, instrue, doce, emenda, aedifica, labor tuus, et laus tua corona tua sit. Dabam Labaci ad B. V. M. de Annunc. 21. Julii 1813.“ — Beseda slovenska naj se kaže iz Pridige na II. Nedélo po Velikonoči — Jest sim dober pastir. Jo. 10 — na pr.:

„De nektere ovcé od ravno taiste čede pod brambo čujéčiga pastirja mirno počivajo, druge z' zgubo sojga življenja derečimu vovku v' kremple pridejo, veste, kaj je uržah tega? kaj to pomeni? to poméni, inu nas opomina, de, dokler človk na sveti živi, more živeti med straham, inu med vupanjem. Če donašni S. Evang. premislimo, de Jezus sam, kakor dober pastir za nas brez nehanja čuje, inu skerbí, kdo ne bo poln zavupanja? al če zraven premislimo, de hudič, kakor dereči vovk si vse perzadene, ne-
previdne ovcé pogubiti, kdo bo živel brez strahu? uržah tedej imamo vupati, pak imámo tudi uržah bati se, mi bomo tedej po pámeti strili, ako si obdva uržaha toko k serci vzamemo, de kolker od ene plati vupamo, ravno tolko se bomo od druge plati bali. Al kar je žalostno, je letó, de dosti jih je, ktiri le tiste uržahe premišlajo, k' jim zamorejo vupanje striti, na to se pa le malokdej spómimo, kar nam móre strah delati; drugi nasprot mislijo le na to, kar jim dela strah, to pa čisto iz spomina pusté, kar bi jim moglo vupanje striti; od tod pride, de eni z' ferbežnosti preveč vupajo, inu se premalo bojé, drugi nasproti se preveč bojé, inu premalo vupajo. Vari nas večni Bog! pred tím dvema nevarnim breznami, kir se al za volo preveliciga vupanja, al za volo preveliciga strahu pogubi veliko duš. Cesta, ktira prot nebesam pelá, je sredna cesta, ktira na desni roki vupanje, na levi strah imá; če se kdo al na desno, al na levo stran toko oberne, de se derži al sámiga vupanja, al sámiga strahu, ta more zajfti, inu na zadne večno konc vzéti. Kir so moje serčne žele vas pred to nevarnostjo obvarvati, inu vam pokazati, ktire poti se mate deržati, tok' je moje naprejšetje vam pokázati znamina, iz ktirih boste spoznali, al se deržite prave poti, al ne. Cil, inu konc mojga govorjenja je sam letá, deb' odverní ferbežnost od tíh, ktiri preveč vupajo, inu deb' pregnal cagovitnost od tístih, ktiri se preveč bojé, kir ferbežnost, inu cagovitnost so grehi v' S. Dubá, ktiri človeka zamorejo večno pogubiti. Se želiš deržati prave, ravne poti prot nebesam, o človk! živi med vupanjem, inu med straham, zakaj ti bom zvižal, de kdor le samó vupa, ta slabó vupa, pervi navk; kdor se samo bojí, se slabó bojí, drugi navk; kdor ima vupanje z' straham skleneno, ta sam dobro vupa, se dobro bojí. Potreben

navk za vsaciga zmed nas, skuz ktirga bodo ferbežni vstrášeni, cágovni pak potroštani, preden na dalej rezložim, kar sem si naprej vzal, prosim za navadno, zamerklivo poterpenje (str. 354—356).“ —

„Paškal Skerbinc . . . hatte an beiden Orten (Laibach-Wien) grossen Zulauf als Prediger, besonders von der niederen Volksklasse, wovon indessen wohl nur sein eindringlicher Vortrag Ursache gewesen sein mag, denn das Uebrige, zumal das Leben selbst, war nicht so ganz regelrecht (Šaf. 39).“ To utegne pač biti le natolcevanje: kajti dostojnost njegovo pričajo visoke službe v redu samem, pa čisti nauki, ki jih daje v pridigah, ktere razlaga popolnoma v smislu sv. katoliške cerkve, s škofovskim potrjenjem. V govorih sicer velikrat poprijema „nevirnike, frejvirce, frejvirstvo“, kar je moglo provzročiti mu preganjanje. Celó v predgovoru oménja svojih obrekovalcev p. „Gratia Dei, et fructus, quos (?) solo adjuvante Deo, jamjam hinc inde adparuerant, ad constantiam me excitabant, animumque meum, qui adversis saepe fatibus agitated, malorum praecipue detractorum influxibus dejiciebatur, rursus ad perseverantiam in inceptis (in sermonibus meis publicis) erigebant . . .; proti koncu pravi, da se nahajajo, kteri sami brez zasluženja delajo na to, „ut alios deprimendo, et calumniando propriae consulant laudis incremento . . . Nekoliko vzroka dala mu je morda tedanja vlada francoska (cf. Illyr. Bl. 1839 Nro. 30).

Juri Verdinek, duhovnik na Štajarskem, spisal:

„Éne prou lepe Molitivne Bukvice imenuvane Vsakdajni Kruh, v' katerih se najdejo: juterne, večerne, per spovedi, per S. Obhajilu, inu še prou lepe inu vse sorte potrebne Molitvice, za vsakiga verniga Kristjana; koker tudi svete Litanije od Marije Divice, vsih Svetnikov, od sladkiga Imena Jezusoviga, od Kristusoviga Terplenja, od S. Jožefa inu od vernih Duš v vicah. Tudi vse sorte cirkoune Pejisme, katere se po navadi čez lejtú v Cirkvah per Božji službi pojejo. Lete Bukvice so popisane od Jurja Verdineka. V Celli per Jožepu od Bacho, c. kr. Krasije Stiskaucu 1820. 12. 216. — Od str. 125 so Katolške Pejisme: Adventna, Božična I. II (Enu Dete je rojenu, aj rojenu, — Notri v tim mestu Betlehem itd.) III. Od žalostne Matere Božje. Velikanočna. Na dan Jez. v' Nebuhोजना. Za Vinkosti. Od Matere Marije Divice (Tauženkrat si ti češena, — O Marija rožni cvet, — Tvoje glihe ni nobena, — Take nima celi svejt, — Kar se koli rožic najde, — Obena taku zlahtna ni, — V tebi se vsa milost znajde: — Ah! dodeli jo meni ti itd.). Pange lingua. Te Deum laudamus. Od Terplenja Jez. . Sacris Solemnis. Per sv. Maši I. II. Od Jezusa. Božična (Čujte, čujte pastirci vi, — Kaj z'en čudeš se godi, — Se še nisim sprebudiu, — Sim že cajtinge dobiu. — K' meni je peršou necej en fant, — Je imeu en lejp svitli gvant, — On je gvišnu en Angelc biu, — Ta je mene gor zbudiu itd.). Od Marije Divice, na velki Petik. Od S. Jožefa. Od S. Angelca Varha. Od eniga Merliča, kader se pokopuje. Viža, kaku se per S. Maši timu Mašniku ima odgovoriti, inu iz tim Mašnikam (po latinsko) moliti (Šaf. 145—6).“

Janez Zalokar, r. 26. jun. 1792 v Šmarjeti pri Klevevžu, učil se v srednjih in viših šolah v Ljubljani, postal mašnik l. 1815, kaplan v Metliki, l. 1818 duhovni vodja semeniški, l. 1828 župnik v Tržiču, l. 1835 v Škocijanu pri Dobravi na Dolenjskem, l. 1853 umaknil se v pokoj, u. 7. sept. 1872 v Ljubljani. — Spisi njegovi so:

1) Tomáža Kempčána Hója za Kristusam; čvrtire bukve vnovič iz latinškiga v krajnsko-ilirsko prestavil Janez Zalokar, Spiritual v' Ljublanski duhovšnici. V Ljublani 1820. 8. 280. Na práđaj v duhovšnici. — Predgovor kaže nam njegovo prvo besedo slovstveno:

„Ljubi bravci! Dolgo ste že po Tomážu oprašovali: náte ga zdaj ino beríte, koljkor vtégnete, iz serca rad ga vam podám. Vnovič je iz latinskiga v naš domač

jezik prestavljen, ino vupam, de ga bote lahko vsiga vuméli, ino radi brali. V Tomažov hóji za Kristusam najde vsaki dober človek vse, kar je k pravi keršanski bogaboječnosti potrebno. V vsih okoljšinah, sosebno v bolezní, ali scér v terplenju najdete v njemu lepe lepe navúke, vesele tolažbe ino mir svojim sercam. Če ga namreč skerbno berete ino po njegovímu navuku storite, obljudim, de bote čedalje poterpežli ..., mirniši ino boljši; ino tako v vsímu svojímu djanju Bogú čedalje prijetniši. Marsikdo se je že v njemu navučil: zopernosti zavoljo Bogá voljno terpéti, v Boga vedno, v srečah ino nesrečah vupati, zmiraj serčno ino ponižno za Kristusam hoditi, ino v Bogu vselej mirno serce imeti. Tomáz v teh bukvah živo vero, terdno zavupanje v Boga, sveto ljubezen ino poterpežlivost takó lepo perporoča, de noben človek ne lepši. Kristus iz njega povsot govori. Vse je zlató, kar je v teh bukvah pisal, vse prav kakor iz našiga serca izpisano. Po svetímu písmu, pravijo vsi, ki ga poznajo, ni za revno človeško serce nobenih lepših bukev. Berite ga tedaj radi, ino če bol pogosto, bol vam bo všeč ino prijeten. Skorej nikolj se ne perstudi. Berite pa vselej ponižno ino Boga prosite, de tako storite, kakor vas vučí. — Ker je vsaka razstava sama za-se, ne s' poprešnimi ne s' potlejšnimi natanjko sklenjena, ni ravno treba, zmiraj zaporedoma brati, temoč kjer se komu zdí, ino večkrat tisto, kar koga bol zadene. Torej naj ga vsaki, kdor ga še ni bral, nar prej vsiga od konca do konca prebere, de bo potlej vedil za navuke, ki mu jih bo ob svojímu času treba. Iz serca želím, de bi vsi, ki ga bodo brali, zvesto ino ponižno za Kristusam hodili, de bi vsi po božji volji bili, ino de bi za Kristusam ponižno hodé nekda h' Kristusu peršli, kjer ne bo nobene nevarnosti več, temoč le večni mir ino večno veselje. V Ljublani 28. rézniga cveta 1820. — Iz prestave same bodi na razgled:

5. Razstáva. Kako svete pisma brati. 1. Resnice jišimo v' svetih písmah, ne zgovornosti. Vsako sveto písmo se more brati v duhu, v ktrímu je pisano. Le prida si jišimo v písmah, ne tanjkih besedí. Berimo priproste ino svete bukke ravno tako radi, kakor vučene ino prebrísane. Naj te ne mika sluv pisarja, bodi močno, ali malo vučen; le sama ljubezen do resnice te more perganjati h' branju. Ne poprašuj, kdo je to ali to rekel, ampak poslušaj, kaj pové (cf. Jezičnik XXII. str. 4. P. Hipolit).

2) Navuki ino molitve za mlade ljudi, zložil Janez Zalokar. V Ljublani 1822. 8. 166. — II. Navuki ino molitve za mladost. V Ljubljani 1825 že v Metelčiči, kakor tudi naslednje štiri.

3) Splohin nauk od krajnskih čerk, posebni glas novih, in navój po njih prav brati, spisal J. Zalokar. V Ljubljani 1825. 12. 1/2 pole.

4) Kratko podučenje v' nar potrebniših kerščanskih resnicah; poleg stariga' v' c. kr. nemških šolah zapovedaniga katekizma pomnožil J. Zalokar, Spiritval v' Ljubljanski duhovščnici. Po dovoljenji vikši ces. kralj. dvorne bukev cenfje. V Ljubljani 1826. 12. 381. Natisnil Leopold Eger. Naprodaj per Janezu Klemencu.

5) Kratko premišljevanje Kristusoviga terpljenja per božjim grobu, ali pa sicer per križevim potu. V Ljubljani 1826. 12. 72.

6) Dvanajst bukev Tómaža Kempčána, izbranih iz njegovih doslé še malo znanih písem; iz latinskiga pobožnim k' pridu prestavil Janez Zalokar .. V Ljubljani 1826. 12. 580. Sprelepe Bukve: I. Limbarski dol (Vallis liliorum). II. Rožni vertec. III. Ročáj malih. IV. Od spoznanja svojih slabost. V. Od krotanja samiga sebe. VI. Hiša ubozih. VII. Od treh šotorov (de tribus tabernaculis). VIII. Zdihoвање skesane duše. IX. Od povzdigovanja sercá k Bogu, najt nar vikši dobroto. X. Od dobriga in mirniga življenja, in sedem pobožnih molitev. XI. Listi (5). XII. Šest svetih molitev od Kristusoviga terpljenja.

7) Umno Kmetovanje in Gospodarstvo. Zložil (v Gajici) Janez Zaklokar, fajmošter v Škocjanu pod Mokronogom, ud c. k. krajske kmetijske družbe. Na svetlo dala c. k. krajska kmetijska družba. Štirje deli in pristavek. V Ljubljani. Natisnil J. Blaznik. 1854. 8. 386. — Predgovor. Del I. Od obdelovanja zemlje in pridelovanja koristnih rastlin in sadežev (Str. 1—130). II. Od živinoreje (131—198). III. Od sadjoreje (199—290). IV. Od gojzdstva (291—316). Pristavek. Od gospodarstva (317—363). Dodadek. Popis krajske dežele, kar v kmetijstvo sega (364—384). Nameček. Cena žita in drugih pridelkov od l. 1829—1846 (385—6). Podobe 4. Kazalo. Nekaj pokazb pri natisu. — Po geslu: Blagor mu, kdor deleč od mestnih homatij — očetovo polje s svojimi voliči obdeljuje. Hor. V, 2 — pravi v predgovoru:

... „Doslej ni bilo za naše Slovence od vsih tih potrebnih stvari še nobenih celih bukev v slovenskem jeziku. Vendar od posameznih vej kmetijstva imamo že lepe in neprecenljive dela itd. . . . Takizdelki umnih in modrih naukov od kmetovanja so vesele znamenja in priče napredovanja v kmetijskih prej zlo zanemarenih vednostih in znanostih tudi pri nas Te bukve od umnega kmetovanja in gospodarstva, ki jih zdaj našim slovenskim kmetovavcom podam, sem pisal, naj se mi verjame, z velikim premislikom, z nevtrudljivo marljivostjo in skerbjo, po svojih in drugih ljudi skušnjah, po branji mnogih bukev nemških in drugih kmetovavcov; in ne tajim, da tudi moje lastne mnoge pokazbe in škode v 26 letnem kmetovanju so mi služile v poduk. Pisal pa sem ne za učene, ampak za priproste kmetovavce Imel sem posebno naše slovenske dežele pred očmi, željim, da bi se tudi pri nas, kakor v drugih deželah, kmetovanje, ne s ptujimi rečmi, ampak s tem, kar že imamo, na tako stopnjo popolnomasti povzdignilo, da bi v vsem umno in modro bilo, in nam veliko več od doslej, ter nar boljših prihodkov dalo. Ljudstvo se množi, potrebe so vsak dan večji; je tedej čas misliti, kako da se bo dalo na ravno tem prostoru veliko več od doslej pridelati, da bomo mogli ne le obstati, ampak še blagostan sebi in domovini pridobiti itd.“ — Iz knjige same naj se ponatisnejo tu vsaj iz umnega gospodarstva dobre navade pri hiši, ki so:

„Zjutraj ob uri vstati, in zvečer ob uri k počitku iti, in moliti. Nič jesti, razun ob uri trikrat na dan in vsi vkup, in le v težkem delu kaj majhnega še vmes; sploh pa nikoli preveč ne jesti, ne piti, kar je nezdravo in greh. Umno prevdariti, koliko jedi je za vsacega dosti in prav, da ne manjka in da ni potrate, in se skerbi, da so jedi čedne, dobre in tečne. Vse nepotrebne stroške (neumne gostarije, likofe) opustiti, in vsakemu, kar mu po pravici gre, o pogodu dati. V vsem, pri ljudeh, pri živini in povsod gledati, da nič po nepotrebnem ne mine. Vsakemu svoje delo vsak dan odkazati, in gledati, da se urno, prav in dobro stori. Vse snažno in čedno imeti, v hiši, okoli hiše, v hlevu, pri živini in ljudéh, in pri orodji; in tudi vse orodje na pravem kraju, da se ne razgubi, ampak se le vzame, kadar se potrebuje. Le za svoje hiše čast in poštenje skerbeti, ptuje ljudi, ptuje blago pri miru pustiti, svoje dolžnosti in delo ljubiti, nikoli godernjati, nikoli drug drugemu ne nagajati ali vkljubovati, in zmiraj prijazen, miren in veselega serca biti, kar se zgodi, ako vsak svoje neumne želje kroti, se slabe tovaršije varje, v Boga zaupa in svoj stan za ljubo ima. Vsak dan sproti po mescih vse svoje prejemke in stroške v pripravljene bukve tako zapisati, da so na eni strani prejemki, na drugi strani pa stroški in ob koncu vsacega mesca račun. To bo za-nj veliko veljavo imelo in mu bo kakor vaga, na kateri se bo njegovo premoženje vagalo. To bo njemu in še drugim pregled dajalo, koliko vse njegovo gospodarstvo nese, in ga bo pametne varčnosti učilo; ker brez rajtbe ne le kupčijstvo, ampak tudi kmetijstvo terdno stati ne more. S takimi in enakimi navadami gre gospodarstvo na bolje. Kjer

pa dobrega reda v vsem pri hiši ni (cf. Slabe navade str. 362), ondi ne more gospodarstvo dobro in veselo biti; pri taki hiši ni miru, ampak vedna vojska, kletev, krik in sovrašтво je in nobenega veselja ne (str. 363).“

Bil je Zalokar izmed najboljših pisateljev iz Metelkove dobe, ki je prvi jel pisati o in v Metelčici. O abecedni vojski bival je v Tržiču, torej se je ni r. gel neposrednje vdeleževati (Jezičnik IX. str. 29. 44). — Leta 1848 oglasi se Zalokar, tedaj fajmošter v Škocijanu, za Metelčico in spiše v „Extra-Beilage z. Laib. Ztg.“ po nemški: „Noch ein Wort über die neue slovenische Orthographie“ ter jo priporoča nasproti Bohoričici in Gajici, toda — zastonj (Jezičn. X. 68)! — Nato ga pripravi dr. J. Bleiweis, da mu sestavi nekatere reči za gimnazijska Berila, za družbo Kmetijsko, za Novice, kjer je l. 1855 dal natisniti „Slovenski rodovnik žlahte in svakovščine (63. 64)“ proseč, naj se mu popravi iz pokrajin slovenskih. Vdrugič priobči „Slovenski Rodovnik“ v Vodnikovem Spomeniku l. 1859 str. 254—258 (Moji pradedi po Očetu — po Materi; jez in moj rod; zgoli svakovščina).

Spisoval je sam za-se slovenski slovar, in ko ranjki knez A. A. Wolf določi, da nemško-slovenski del vredi M. Cigale, mu prav marljivo pomaga Zalokar (Vorwort VIII.); l. 1856 prinesó Novice „Za pokušnjo besedico — mreti — iz mojega slovensko-nemškega slovnika (l. 81. 82),“ kjer hvali, da mu je osnova družinstvena, po slovstvenem rodovniku. To osnovo zagovarja še l. 1859, kjer tudi piše: ... „Ptujke, kar jih je pri nas celó navadnih, sem vzel tudi v slovník . . . Izmislil si nisem nič besed, ampak vse so nabrane . . . Gradiva imam veliko; skoraj vse rastlinstvo in živalstvo je v njem . . . De bojo naši zanamci še kaj imeli popravljati, se vé da; pa tudi upam, da večidel je moj slovník tak, da popravljati veliko ne bo treba, mar bolj dodavati (Novic. l. 36).“ — Kedar so pa jezikoslovci veljaki (Miklošič, Cigale) nasvetovali abecedni red, prepisal je ves slovník takó ter predsedniku dotičnega odbora prodal za predober denar (Vid. Letps. Slov. Matic. 1872/3 str. 148—150 A. Praprotnik) svoj rokopis, ki bode podlaga slovensko-nemškemu, že davno pričakovanemu slovníku, ki se ima na svetlo dati iz zapuščine knezoškofa Wolfa. Kolike znanstvene vrednosti je poleg Miklošičeve in Cafove zbirka Zalokarjeva, pokaže se torej v njem.

Poslovenil je J. Zalokar na priporočilo dr. J. Bleiweisa Hartingerjevih kmetijskih tabel l. in 16., kar je bilo njegovo poslednje slovstveno delo. Knjižnico svojo, vmes mnogo homeopatskih bukev, volil je Slov. Matici. Zadel ga je mrtvud. Malo časa pred smrtjo je dajal še drugim zdravila. Naj do zadnje ure neutrudljivo delavni domoljub v miru počiva (Novic. Danic. 1872 l. 37)!

Iz šole za šolo.

Naloge v izobražbo prostih stavkov.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Dalje.)

XXI.

Podčrtajte v izvršitvi 20. naloge osebkke dvakrat, dopovedke pa enkrat!

XXII.

Razširite naslednje stavke s prilastnim zaimkom ali pa s števnikom!